

EVANGELIKUS ŐRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Megjelenik hetenként egy íven; a Hivatalos Közlemények, mint az Ev. Őrálló meliéklete, minden hónapban.

Kéziratokat, előfizetési díjakat, hirdetések szövegét és díját a szerkesztő-kiadó címére kell küldeni.

FELELŐS SZERKESZTŐ-KIADÓ:

GEDULY HENRIK evang. lelkész,

NYIREGYHÁZA.

A lap ára egész évre 10 kor., félévre 5 kor. negyedévre 2.50 kor.

Egyes szám ára 40 fillér.

A Hivatalos Közleményeket az anyaegyházak és felsőbbrendű iskolák ingyen kapják.

Hirdetés ára oldalanként 32 kor.

TARTALOM-JEGYZÉK: Vezércikk. Felháborító eset! Ev. árvánk ügyében. (Vége köv.) — Egyetemes nyugdíjintézet. Az egyetemes nyugdíjintézet revíziójához. Varga Pál. — Tévedések s hibák. Mayer Endre. — A bányai egyházkerület közgyűlése. — Szemle. — Belélet. — Hirdetések.

Felháborító eset!

Bocsánatot kell kérnünk m. t. olvasóinktól e lapnak kissé késedelmes megjelenése miatt; azonban az utolsó pillanatban, lapunk zárta előtt közvetlenül oly eseménynek jöttünk tudomására, a mely evang. egyházunk újabbkori történetében eleddig páratlanul áll, — a melynek mását csak valahol régen, a Kollonicsok és Szelepcesényiek idejében találjuk meg.

Lelkünk mélyén érzett felháborodással, a szólás- és sajtószabadság és a protestáns egyházi autonomia hatalmi szóval történt megsértése feletti mély keserőséggel közöljük az esetet, úgy, amint történt és felkiáltunk, és dörgő szóval harsogtatjuk végig szerte ez országon: hát már ennyire jutottunk, hát a protestáns lelkésznek, ha egyháza jogát, igazát védi, ha egy nem rendes formák szerint létrehozott törvényszakasz felett jogos kritikát gyakorol: ezért üldözés, talán börtön jár? . . . Hát akkor fogjon minket is perbe a királyi ügyész, tartóztassa le mindenekelőtt a tiszai és dunáninneri egyházkerületek felügyelőit, a kik nem kisebb energiával, habár talán simább kifejezőmódot használva, támadták meg az 1907. évi XXVII. t.-c.-be becsempészett hírhedett szakaszt, — és fogjon perbe minden épkézláb és becsületes szívű protestáns embert e hazában, mert — ha a végrehajtási utasítás sokat enyhített is a dolgon, — de magának ennek a törvényszakasznak a létrejötte igenis minden hú protestáns embernek botránköző volt, az ma is, és lesz minden ügyészségi beavatkozás daczára mindörökké . . . Reméljük, hogy a méltatlan üldözés alá fogott mezőberényi lelkésztestvérünk és benne az autonóm egyházi jogok, a szólás- és vélemény-szabadság joga fényes elégtételt fog találni a mélyebb belátással rendelkező magasabb igazság-

ügyi fórumokon és a vallásügyi téren a protestáns egyházak közvéleménye előtt immár jóformán csak tépett babérokkal rendelkező Apponyi-korszak nem fog gazdagodni efféle középkorba való üldözési esettel!

Magát az esetet ekként beszéli el a „Békésmegyei Közlöny” szept. 22-ikén megjelent cikke:

„Bünpör egy békésmegyei pap ellen.

Az ügyészség nyomoztat.

Nagy feltűnést keltő izgatási ügyben indított nyomozatot az aradi ügyészség. Az arad-békési evangélikus egyházmegyének Aradon tartott legutóbbi közgyűlésén Bárdy Ernő mezőberényi ev. lelkész ugyanis indítványt olvasott föl, melyben tiltakozni kívánt az idén szentesített népiskolai törvény ellen és azt kívánta, hogy az egyházkerületi és az egyetemes közgyűlés útján irjanak föl az ellen, mert rendelkezései minden egyházat szerető lutheránus embernek arcába kergetik a vért, mivel azok lealázók az evangélikus egyházi autonómiára, sérelmesek a tanítókra.

Bárdy meg is nevezte a törvénynek ama rendelkezéseit, amelyeket lealázóknak tartott, midőn a legnagyobb sérelemnek azt tüntette föl, hogy az idézett törvénycikk felekezeti és községi iskoláknak nyújtott állami segítség arányában az eddiginél nagyobb befolyást biztosít az államnak az ellenőrzésre és bizonyos fegyelmi jognak gyakorlására.

Ez az indítvány megtámadta a törvényhozótestület tagjai közül azokat, akik, mint evangélikus vallású képviselők és főrendek, büntetlenül rést ütni engedtek a lutheránus autonómián, mely az evangélikus egyháznak utolsó védbástyája és amely vérral szerzett békekötéseken és országos törvényeken alapul. Meg akarta a képviselőket rovatni azért, mert „egysem találkozott közöttük, aki bátran sikra mert volna állani az „egyház önkormányzatát nagy veszedelemmel fenyegető” törvénycikk ellen. Végül így folytatta a megokolást:

„De nemcsak tiltakozunk, hanem megsértett jogaink orvoslását okvetlen követelnünk is kell. Csak a vak nem látja, hová sodor bennünket az az áram, melybe a Regnum Marianumnak ebbe az újabb fénykorába jutottunk.”

Mindezek alapján ezt indítványozta a mezőberényi lelkész: az egyházmegye az egyházkerület útján szólítsa föl az egyetemes közgyűlést, hogy rendkívüli felelősségének tudatában tartsa legfontosabb kötelességének az 1907. évi XXVII. t.-c. ellen tiltakozni.

A szenvedélyes hangú indítvány keresztül is ment a közgyűlésen, de ez időtájt nem került nyilvánosságra. Csak e hét elején szerezte meg azt a „Függetlenség“ című laptársunk s teljes egészében le is közölte azt.

E közlés alapján Szakolczay Lajos aradi kir. ügyész Bárdy indítványában és indokolásában a btkv, 172 §-ába ütköző törvény elleni izgatást látott és a mai napon megindította Bárdy ellen a bünvádi eljárást. A nyomozás során ki fogják hallgatni a közgyűlésen jelen volt összes tagokat s azoknak a vallomása után kiterjesztik a bünvádi eljárást mindazokra, akik a népoktatást törvény ellen izgattak. A büntető törvénykönyv szerint az ilyen vétségeket egy évig terjedhető államfogházzal és kétezer koronáig terjedhető pénzbírsággal sújthatja a törvényszék.

Ehez nem kell kommentár!

Ez már terrorizmus.

Gondoskodjunk önvédelmünkről.

Ev. árváink ügyében.

(I. közlemény.)

Gyurátz Ferenc püspök, e. e. e. gyámintézeti elnök az egyet. gyámintézetnek 1905. évi Miskolcon tartott közgyűlésén nemes szívének és mindenkire kiterjedő gondos figyelmének dícséretre méltó szép tanújelét adta azzal, hogy ev. egyházunk közfigyelmét ev. egyházunk árváira irányította és az ezekről való gondoskodást egyet. gyámintézetünk feladatai közé sorolja.

A nemes eszme egyházunknak és ev. társadalmunknak egy oly keresztyéni szent kötelességére és közzsükségletére hívja fel a figyelmet, melyről — több más vele rokonjellegű feladattól — magyarországi ev. egyházunk — sajnos — eddigelé szinte teljesen megfeledkezett. Az eddigi mulasztás többféleképp megmagyarázható okait ne kutassuk, érette most senkit ne vádoljunk, hanem inkább örvendezve a gyakorlati keresztyénség ezen legalább egyik alakjában való dícséretes kezdeményezésén: legyünk teljes buzgalommal azon, hogy az ige — mint annyiszor, ne legyen most is a pusztában elhangzó kiáltó szó, hanem — öltön ez egyszer testet is.

Annyi hála Istennek máris örömmel tapasztalható, hogy az árvákról való gondoskodás magasztos eszméje érdeméhez képest tényleg meleg rokonszenvre talált, egyházunk különböző ténnyezői azt komolyan méltatják és különösen a dunánt. egyházkerület, ahol minden lelkészi értekezlet, egyházm. és egyházker. gyűlés foglal-

kozott vele — a jó ügyhöz méltó gonddal s szeretettel tárgyalják.

A legszebb eszme is azonban csak akkor igazán szép, ha az meg is valósulhat és megvalósulásában célirányos. Figyelemmel kísértem az árvák gondozása ügyében eddig felvetődött és nyilvánosságra került gondolatokat, tanácskozási eredményeket, határozatokat és tervezeteket, de miután ezek szerint nem látom elég meggyőzően biztosítva eme két főkívánalmat: *legyen ténnyé, valósággá és célirányos az árvák gondozásáról való eszme*, szerény véleményemet ez ügyről meleg szeretettel ajánlom mindazok szives figyelmébe, kik a dologiránt érdeklődéssel viseltetnek, vagy tán éppen megfognak bízni az árvák gondozása tervezetének elkészítésével.

Hogy az árvák gondozásának eszméje megvalósuljon és megvalósultában célirányos legyen, e kívánalmak teljesülése azon kérdések eldöntésétől függ: vajjon árvaház állításával, intézet létesítésével akarjuk-e megoldani az ügyet vagy intézményi rendezéssel?

Ha szószerint vesszük Gyurátz Ferenc püspöknek felvetett és az e. e. e. gyámintézet által elfogadott indítványát és főleg ha a múlt évi egyet. gyámint. közgyűlésnek XVI. pontja alatt hozott határozatát tekintjük irányítóul, melynek értelmében határoztak az egyes egyházmegyei közgyűlések is —: tényleg úgy látszik, mintha másképp nem is lehetne árváinkról gondoskodni, mint pusztán az árvaházi intézet létesítésével.

Pedig éppen ellenkezőleg áll a dolog: először finánciális szempontból nincs egyházunk oly kedvező viszonyok közt, hogy árvaházat tudna emelni, fenntartani — és ez okból legfeljebb jó idő múlva, mire a nagy alap összegyűl, gondolhat majd csak az eszme kivételére, — másodsor, ha az egyháznak nagy önmegerőltetéssel nagy sokára mégis sikerül létrehozni az árvaházat, akkor sem lesz az ily megoldás szerencsés, mert nem érjük el az eszmével járó igazi célt.

E kérdések körüli aggodalmaimat, ha nem is teljesen kimerítően, de mégis részletesen óhajtom közölni, hogy az ily nagy fontosságú és nagyon üdvös ügyben ne csak oda dobott kijelentésekkel határozzunk, hanem igenis nézzünk jól a dolog mélyére, hányjuk, vessük meg alaposan, józan praktikus érzéssel gondolatainkat, nehogy elhírtelenkedett alkotásainkat később mint céltévesztetteket megbánjuk.

Első kifogásom árváink gondozása ügyének árvaház emelése által való megoldása ellen az, hogy erre nincs, nem is lesz megfelelő anyagi erőnk.

Miből is akarunk árvaházat állítani és fenntartani? Az egybehangzó felelet: az egyetemes gyámintézet, egyházkerületek, egyházmegyéek, nőegyletek segítségéből és ev. társadalmunk ál-

dozatkészségéből. Ezt a számítást nem tartom elég realisnak. Intézményeinknek minden anyagi ereje annyira le van foglalva, hogy ezeket évenként a jelzett célra nem fordíthat. Vessünk csak egy pillantást számadataikba s látni fogjuk, hogy minden fillérnek milyen ügyesen meg van állapítva a hova fordításának helye. És híveink áldozatkészsége? A mai korban, mikor mindenkire mondható — „még az ág is húzza“ — végtelen nagy rábeszélő képesség szükséges ahhoz és a cél nemes voltát, valamint célirányosságát teljesen meggyőzően kell feltárni, hogy adakozásra bírja az egyes ev. hívőt.

Célunk megvalósításánál pedig mégis csak erre a forrásra lehet számítani: de éppen ezért nem szabad oly tervezettel az adakozók elé lépni, melynek költségvetésétől visszariad azon meggyőződéssel, hogy néhány fillére úgy sem használnak sokat, hanem csak a nagy áldozatok.

Árvaháznak alapítása és fenntartása pedig igen nagy költséggel jár. Evang. egyházunk azon a helytelen felfogáson indul ki, hogy ha már valamit alkotunk, legyen méltó egyházunk méltóságához. A szerénységet, egyszerűséget már nem akarja ismerni. Mindenben a nagyszerűséget akarja egyszerre létrehozni. Ha el lesz határozva árvaház emelése, az egyházunk mai gondolkodása szerint bizonyosan csak „a kor követelményeinek megfelelő impozáns épület és fényes berendezés“ lehet. Kell hozzá az intézet ügyeit vezető felügyelő — jó fizetéssel, mert szerény fizetéssel megfelelő megbízható egyén nem vállalkozik e terhes és felelőségteljes állásra. Kellenek jó tanítók, tanítónők, szakácsné, szolgák; gondoskodni kell ezek díjazásáról, korpótlékáról, nyugdíjáról és hol van még a gyermekek egyenruházata, ellátása, intézeti ünnepek, stb. stb. és az elmaradhatatlan „árvaházi bizottság“ fuvar-s napi-díjaival? Olyan moloch volna ez megint, amelynek éhes gyomrát alig lehetne kielégíteni.

És ha végre mégis megcsináljuk erőnket meghaladó nagy áldozatokkal, nagyobb szerűt aligha létesíthetnénk, mint a bpesti protestáns árvaház, amely a mai nap, 62628 kor. évi kiadással tart el 130 növendéket; hát a többi ezer árváról ne gondoskodjunk-e?

De eltekintve ettől, más szempontból sem ajánlatos árváinknak árvaházzal való gondozása. Helyteleníti ezt a protestáns egyháznak reformáció-korabeli és az újabb paedagogusok által elismert azon elve, hogy a kasztszerű nevelés hátrányos az egyén szabad fejlődésére. Hogy eddig nem voltak — és csak újabban keletkeznek — kolostorszerű bentlakásos prot. intézeteink, az csak arról tesz bizonyosságot, hogy míg egyfelől érezték elődeink a tömegnevelés hátrányait, más felől belátva újabban ev. növendéke-

ink egyházas nevelésének szükségét, nem tudnak más módot a cél elérésére, mint a róm. kath. egyház szellemének megfelelő kasztszerű nevelést. Nem helyes a gyermekeknek együttes nevelése, együtt tartása, folyton egymással érintkeztetése azért sem, mert ez megboszúlja magát a szellemi oktatás mellett különösen az erkölcsi nevelésen. És nem hiszem, hogy az egyház szempontjából célirányos volna az ily nevelés. A gyermekek itt csak az egyház áldásaival ismerkednek, vajjon az ev. egyház tagjainak kötelességeit innen kikerülve szívükben magukkal viszik-e?

Végül pedig azért tartom céltévesztettnek az árvákról árvaházban neveléssel gondoskodását, mert nem érjük el azt, aminek a főcéljának kell lennie: a családias életet, nem pótoljuk nekik a szülőket, azt az Istentől nyert legszebb földi intézményt, mely az élet kietlen sivatagján az a kellemes oázis, hol az ember felüdül és földi boldogságának igazi gyönyöreit élvezi.

(Vége köv.)

EGYETEMES NYUGDÍJINTÉZET.

Az egyetemes nyugdíjintézet revíziójához.

Az egyetemes nyugdíj-intézet ügyvivőjének köszönetünket nyilváníthatjuk, hogy a kérdőíven jelezte azokat az irányokat, melyek szerint az egyetemes nyugdíj-intézet revíziója keresztülvihető. Helyesebb ez eljárás, mintha bevezetett dolgot állított volna elénk, melyhez való hozzászólásunk nem lendített volna már semmit. Én nem döbbszem meg rajta, mint Gálik testvérem, sőt örültem neki, mert megadta a módot, hogy betekintsünk a műhelybe s lássuk, mi készülhet oda benn az összehordott nyers anyagból, fa-kanapé vagy kényelmes diván. Most már megindulhat a verseny a két irány hívei között, érvet érvre halmozván egyik vagy másik irány mellett vagy ellene, hogy így kialakuljon a többség. A Magyar Szóban bőven olvashattunk a ref. testvérek nyugdíj-intézetéről és az ellene felmerült véleményekről, melyek szerintem azon okból származtak, hogy a papság a hangzatos, fizetés szerinti nyugdíj-igényből származó elviselhetetlen teherről előre kellőleg tájékoztatva nem volt. Mi, mivel az irányok előre tudunkra vannak adva, e hibába nem eshetünk. Szükséges tehát, hogy mindkét irány hívei kifejtsék egész terjedelmükben érveiket s így iparkodjanak egymást meggyőzni irányuknak üdvös voltáról. Különösen szükséges ez azok részéről, kik a fizetés nagysága szerint óhajtják a nyugdíj-igényt megállapíttatni, mert itt bizonytalan teherrel és nyugdíj-igénnyel állunk szemben. Ezek mutassák ki, hogy minő nagy lenne az évi teher, s a szolgálati évek szerint miképp emelkednék az évi nyugdíj-összeg. Én most még az egyenlő évi teher és egyenlő nyugdíj-igény híve vagyok, mert ezt tisztán látom, de ha a kétszerkettő bizonyosságával meggyőzőnek arról, hogy a fizetés szerinti befizetés az ő terhével nem nyom agyon sem engem, sem egyházközségemet, sem az egyetemes egyháztól e címen nem von el a jelenben túlnagy

összeget, nyugdíj-igényem pedig az egyenlő befizetés és egyenlő nyugdíj-igénnyel szemben tetemesen nagyobbodik, szíves örömet elfogadom, hiszen a jónál a jobbat el nem fogadni nagy oktalanság volna.

Miként említém, én az egyenlőség elvének híve vagyok azért, mert:

1. Elkésett dolog már a fizetés szerinti nyugdíj-igény megállapítása, mivel nyugdíj-intézetünk az első tíz év alatt az egyenlőség alapján szerveztetett. Tíz év előtt kellett volna ezzel előállni. Most már, midőn egy millió korona tőke együtt van, nagyon igazságtalan volna, hogy azt a papság ne egyenlően vegye igénybe.

2. Az evang. lelkészi karnak mondhatni $\frac{2}{3}$ része kongruás, és így csak $\frac{1}{3}$ rész fizetne többet, s lenne nagyobb igénye. Ennek az $\frac{1}{3}$ résznek nagyobb igényét nemcsak a természetes nagyobb befizetés, hanem a $\frac{2}{3}$ résznek járuléka és az egyetemes egyháznak külömbiséget lelkészei között nem ismerő segítéje, valamint az egy millió korona jövedelme is biztosítaná. Micsoda jogcímük van ezeknek az anélkül is szerencsésebb testvéreknek arra, hogy szegény kongruás lelkésztársaik révén is nagyobb nyugdíjat élvezzenek?

3. Mindnyájunknak egyforma képesítésünk van, egyformán iparkodunk nemes hivatásunkat betölteni. Miért állítanak fel ezáltal is válaszfalakat közöttünk? Miért raknók le az irigység köveit egyházi intézményeinkben is? Nem prédikálunk-e a kapzsiság, az önzés, a mások kihasználása ellen? Ezt mi intézményileg biztosítsuk egyesek javára?

4. Tudjuk, hogy a kongrua megállapításakor sok mindent levontak, lehetőleg úgy becsülve fel mindent, hogy az a kongrua minél nagyobb és így valóságos segítség legyen. Ha most mi ide a nyugdíj-intézetbe másképp valljuk be jövedelmünket, mindent a legmagasabbra becsülve, hogy mi is nagyobb nyugdíj-igényre tegyünk szert, egyrészt magunkat csalnók meg, másrészt kérdés, lehetséges-e ez kárunk nélkül az állammal szemben? Kérdés, becsületes, őszinte, papsághoz illő eljárás volna-e ez a kétféle eljárás? Én ugyan, és azt hiszem, valamennyi kongruás lelkésztársam, ezt soha meg nem tenném. Ha tehát $\frac{2}{3}$ résznek egyenlő lenne a befizetése és ennek alapján a nyugdíj-igénye, nem méltányos-e, hogy az $\frac{1}{3}$ rész is az egyenlőség elvét fogadja el?

Nagytisztelétű Szerkesztő Urunk szerint ezen két irány közül az egyiknek vagy másiknak keresztülvitele tisztán szavazat kérdése. Azt hiszem, hogy a kongruás lelkészek mind az egyenlőség mellett szavaztak. Ezt nem tekintve, meggyőződésem, hogy vannak kérdések, különösen az egyházi életben, melyeket egyszerűen szavazati rideg többséggel elintézni nem lehet. A többség e szerint bármit megszavazhatna s végrehajthatna. A világi társadalomban, igaz, úgy van, de látjuk is ott gyakran ép e miatt az elégedetlenséget, zúgolódást, békételenséget. A szavazati többséggel ezt az egyházba is bevigyük? Nem nekünk van-e írva: „Ha egy tag szenved, a tagok egyetemben bánkódnak...” Ha az a másik irány csak 50—60 tagra, tehát elenyésző kevésre, elviselhetetlen terhet ró, szabad-e azt az egyházban keresztülvinni, mely a szeretetet hangoztatja? Az osztó igazság lábball tiprása, mások önző kihasználása, mert a többség így szavazott, jogosult-e? Ezt az egyet a többség elvével eldönteni nem lehet, nem szabad,

hanem csak meggyőzéssel, ami annak kimutatásával történik, hogy ama másik irány minden egyes lelkészre, kongruásra, nem kongruásra nézve előnyösebb, és egyházközegeinkre, egyházegyetemünkre nézve nagyobb teherrel nem járó. Ha ezt nem tudják kimutatni, maradjon az egyenlőség.

Ne a többségnek esetleg önző szavazata, hanem az igazság döntsön!!

Galsán, 1907. szeptember 10.

Varga Pál,
ev. lelkész.

(Itl meg kell jegyezmem, hogy én sem egyszerű szavazást terveztem, hanem előbb kölcsönös érvelést s azután szavazást, a mi már be is következett, mert értesülésem szerint a fizetés szerinti rendezés mellett nyilatkozott 111, az általán összegű rendezés mellett 588, nem nyilatkozott 69 lelkésztárs. Ime tehát teljes loyaltással meghódolok a többség akarata előtt.

Varga Pál lelkésztársam különböző célzásait annál is inkább felelet nélkül hagyom, mert a nyugdíjrevisiónak tudomásom szerinti tervezete engem mint ellenkező nézeten levőt is, teljesen kielégít. — Béke velünk. *Geduly Henrik*).

Tévedések s hibák.

Lapunk 36. számában a sárosi egyházmegye lelkészi értekezletéről szóló tudósításban nagy történeti tévedés és egy sértő megjegyzés foglalt helyet, amelyet az igazság érdekében kijavítanom kell. Mivel a tudósításból nem derül ki, hogy az értekezleti felolvasó Klinczko Pál, vagy a tudósító tévedett-e, annál fogva valamivel terjedelmesebben kell a tévedést helyreigazítanom, hogy azt esetleg a felolvasó a maga értekezésében felhasználhassa.

A tudósítás szerint Szirmay Miklósról azt olvasta volna az értekező Klinczko lelkész, hogy az a Szirmay ösztöndíjat alapította volna. Ez az adat egészen hamis, mert amikor a Szirmay ösztöndíjat alapították, akkor Szirmay Miklós már életben sem volt, ha ugyan arról a Szirmay Miklósról van szó, aki Carafa idejében élt s elfogatván Eperjesen, börtönbe került s miután nem vallott, Carafa a kivégzések alatt arra kényszerítette, hogy börtöne ablakából nézze a mérszárlást. Azt hitte, hogy ily módon rá fogja bérni vallomásra. Nem kevesebbel, mint azzal vádoltatott, hogy bártfai börtönéből levelezett a Munkácsot védő Tököly pártiakkal. Történt pedig ez 1687. évnek tavaszán, amikor Carafa Felsőmagyarország minden valamire való férfit elfogatta s börtönbe vetette, 24-et pedig gyalázatos módon kivégeztetett közülök.

A Szirmay ösztöndíjat Szirmay Tamás huszárezredes alapította Mária Terézia uralkodása idején, talán 1756. évben (pontosan nem emlékszem). Ezt a Szirmay Tamást ugyanis XII. Károly hatodmagával az akkor Szédhönhoz tartozott pomeraniai egyetemen Greifswaldban neveltette. Szirmay Tamás halálából úgy patronusa a svéd király iránt, mint pedig vallásos buzgóságból 3000 renusi forintot hagyományozott végrendeletileg a greifswaldi egyetemnek, hogy annak jövedelméből hat ifjú az ő nemzetéből (ex natione mea) a greifswaldi egyetemen neveltesék. Ennek a Szirmaynak felesége szül. báró Mednyánszky azonban nem volt hajlandó a 3000 forintot léfizetni csak abban az esetben, ha az ösztöndíj nem a greifswaldi, hanem az altorfi (most erlangen) egyetemenél helyeztetik el. Hosszú per következett, melyet Greifswald nyert meg; de 3000 frt helyett

csupán 2000 forint lett az alapítványi összeg. Miután a végrendeletben sincsen szó sem arról, hogy milyen vallásúnak, sem arról, hogy milyen fakultáson beírott-nak kell lennie, hanem csupán arról, hogy Szirmay nemzetéből (esetleg úgy is magyarázható, az ő családjából) tehát magyarnak kell lennie s miután másfelől a Szirmay családnak fenntartott a jog, hogy az ösztöndíj élvezőt ő maga határozza meg s jelölje ki, ez okból természetes, hogy az ösztöndíjat élvezők között nemcsak evangélikusok, hanem más vallásúak is voltak és hogy nemcsak theologusok, vagy bölcsészethallgatók, hanem joghallgatók, orvosnövendékek és gazdászok is élvezték azt. Ehhez a Szirmay családnak a végrendelet értelmében feltétlen joga van s ha ezzel a jogával él, az rosszul eshetik ugyan egyikünknek, vagy másikunknak, de az eljárást nem rosszalhatjuk. Merőben hamis tehát az az állítás, hogy a Szirmay-féle ösztöndíjak „theologusok részére” lettek alapítva.

Az ösztöndíjat néhány év óta nem adja ki a család; még pedig a következő nagyon súlyos okból: a greifswaldi egyetem tanácsa — szerintem sofista okoskodással — azt hozta ki a végrendelet szövegéből, hogy az ösztöndíjat csak evangélikus theologusnak adományozhatja a család; más fakultáson tanulónak s más vallásúnak azonban nem. A család ez ellen tiltakozott s az ösztöndíj adományozást mindaddigra felfüggesztette, míg az egyetemi tanács ezen határozata hatályon kívül nem helyeztetik. Hogy ez az áldatlan állapot ifjúságunk nagy kárára meddig fog tartani, azt bajosan lehet előre látni.

Ezen tévedések mellett a tudósítónak az a megjegyzése, hogy a theologusok részére alapított stipendiumhoz „ma már alig juthat hozzá theologus, legfeljebb, ha alkuszik azokkal, akik a stipendium felett rendelkeznek”, oly sértés arra a tisztakezü s éppen a theologusokkal szemben jóindulatú Szirmayra nézve, amelyet semmiképen sem érdemelt meg s végzetes hatása lehet, mert az ösztöndíj adományozási joga könnyen átmegegy a Szirmay család katolikus ágára s akkor éppen nem számíthatnak arra, hogy a mi theologusaink élvezhessék az ösztöndíjat. Körülbelül 15 év óta igen sok theologusunknak közvetítettem ezt az ösztöndíjat, de az illetők azt mindig minden alkuvás nélkül kapták, sőt nem egy ízben az utalványozó Szirmay családfő még a szükséges okmánybélyeget is a sajátjából fizette. Nagyon jól tudom, hogy régebben megtörtént s megtörténhetett ily alkú, de épen azért óvatosaknak kell lennünk állításainkban s az utódokat nem szabad megbélyegeznünk az elődök hibái miatt. Személyes tapasztalásom alapján állíthatom, hogy ezt az ösztöndíjat, egyes esetektől eltekintve, evang. theologusaink élvezték.

Mayer Endre.

A bányai egyházkerület közgyűlése.

(II. közlemény.)

Lapunk múlt számában közöltük Zsilinszky Mihálynak, a bányai egyházkerület érdemdús felügyelőjének, atiszai egyházkerülettel egyidejűleg, szeptember 18.—20. napjain tartott bányai egyházkerületi közgyűlésen elhangzott megnyitó beszédét. Az előttünk fekvő tudósítások alapján most a közgyűlés főbb tárgysorozati pontjainak elintézéséről adunk számot. Előzetesen azonban két gyakorlati észrevételt kockáztatunk meg. Nem tartjuk egészen gyakor-

latiasnak, ha két egyházkerület egyszerre, egy időben tartja közgyűlését. Az 1848. XX. t.-c. végrehajtása, a nyugdíjintézet revíziója, istentiszteletünk egységesítése, a zsinattartás kérdése, egyetemes vallástanítási tanterv, az egyházi sajtó kérdése stb. stb. oly fontos ügyek, amelyek körül nagyon is óhajtandó volna az egyházkerületek egyöntetű, vagy legalább a lényegben megegyező állásfoglalása, már pedig ez több egyházkerület közgyűlésének egy időben való megtartása esetén és az egyik egyházkerület határozatainak a másikkal hiteles alakban való közlése nélkül alig lehetséges. A következő az, hogy az egyetemes közgyűlésen egymástól eltérő kerületi határozatok tárgyalatván, a „Consensus ecclesiae” meg nem állapítható, a legfontosabb kérdések megoldása késik, a bonyodalmas ellentéteket tartalmazó kerületi határozatok lefelé ismét új és új retortákon keresztül képezik megbeszélés tárgyát és a központi végrehajtás — ha valamely eszme megvalósításával nem rokonszenvez — teljes joggal hivatkozhatik, mint fontos akadályra, a kerületek határozatainak divergenciáira. Sokat lehetne továbbá beszélni még arról is: mily mélyen megalázó az egyetemes magyar evang. egyházi lap szerkesztőjére nézve az, ha ismételt felkérések dacára egy egész egyházkerületben, sőt az idén már a másodikban, nem akad egyetlenegy tollforgató ember sem, aki becsületbeli kötelességnek ismerné a saját egyházkerülete közgyűlésének tanácskozásairól a hozzá legközelebb álló lapot tudósítani, úgy hogy a szerkesztő, hogy valamelyes tudósítást mégis adjon, elveivel és lapja méltóságával ellentétesen, kénytelen más lapokból összeböngészni néhány adatot az egyetemes egyház közönségének az egyes egyházkerületek megállapodásai felől való tájékoztatása érdekében. A kerületek vezetősége — reméljük — a jövőben saját hatáskörében fog gondolkodni e türehtetlen helyzet szanálásáról, amely joggal támaszt bennünk keserűséget és joggal vetteti fel általunk azt a kérdést: mire való akkor az egyházi lap, ha magok az egyházi férfiak az egyházi élet egyik legfontosabb megnyilvánulásáról, a kerületi közgyűlésekről a politikai sajtót igen, de az egyházat nem tudósítják? Úgy látszik, a munkamegosztás és a közérdekekben való tapintatos, figyelmes és tudatos eljárás erre mifelénk még csak gyermekkorát éli.

Rátérve már most az előttünk fekvő más hírlapokban közölt tudósításokra, úgy látjuk, a bányai kerületi közgyűlést az idén leginkább a horvátországi egyház hovatartozandóságának kérdése foglalkoztatta. Lapunk egyik legközelebbi múlt számában közöltük a horvát-szlavon egyházmegyének határozatát a tekintetben, hogy külön autonóm, autokephalis tartományi egyházzá vagy egyházkerületté óhajt szervezkedni. A mi álláspontunk e kérdésben más nem lehet, mint a közjogilag és egyházalkotmányilag egyedül helyes együvé tartozás álláspontja. Hogy aztán esperesség vagy külön egyházkerület alakjában tartozék-e a horvát-szlavon egyházmegye a magyarországi ev. egyetemes egyház kötelékébe: az tisztán célszerűségi, gyakorlati kérdés. De a törvényes alap: az egyházi alkotmány 1. §-a, amely a közjogilag Magyarország területén fekvőnek tekintendő horvát-szlavon egyházmegye hivat minden kétség kizárásával a magyarországi evang. egyház egyetemének kötelékébe utalja. Ugyanezen felfogásnak adtak kifejezést a bányai egyházkerületi közgyűlésen. Csipkay Károly, Osztrólczy Miklós, Mor-

genthaler Ferenc, Wágner Adolf, Belohorszky János stb. s amennyiben a felszólalások során kiderült, hogy ez ügyben az egyházközségek meg sem kérdezettek, hogy ezeknek óhajáról megbízható tapasztalatok álljanak rendelkezésre, a kerület megbizta a püspököt e tárgyban helyszíni vizsgálat megejtésével.

A *belgrádi* ev. egyház lelkészének felkérésre és a szerb országos kormány beleegyezésével történt felszenteltetése *Abaffy Miklós* horvát-szlavon egyházmegyei főesperes által hosszas vita után dr. *Zsigmondi Jenő* indítványára a napirendről levétetett. Am a belgrádi egyháznak a bányai egyházkerülettel leendő szerves összekapcsoltatása érdekében a lépések megtétettek.

Szeberényi L. Zs. békéscsabai lelkész ellen egy röpirata miatt a fegyelmi eljárás megindítása kimondatott.

Az 1848. XX. t.-c. alapján támasztható igényeink szempontjából a kerület a kiváló tudással, mély hittel és egyházszeretettel teljes püspöki jelentés meghallgatása után a következőkben határozott: Elfogadta *Veres Józsefnek* azon indítványát, hogy a lelkészek fizetése és nyugdíjigénye mindenben egyenlőséggel a középiskolai tanárokéival, *Blatniczky Pál* előadása alapján orvoslást kér a nem állami népiskolák jogviszonyairól szóló törvénynek az egyenlőséget, viszonyosságot és autonóm egyházi jogainkat sértő szakaszai ellen; *Kaczián János* előadása alapján drágasági pótlékot kér a kongruás lelkészek részére.

Ugyancsak felíratilag kéri a kerület a vásároknak vasár- és ünnepnapokról más napokra való áttételét.

Az egyházi tisztviselők jogairól és kötelességeiről, valamint a rendbüntetésről szóló szabályrendelet-tervezetet újabb tárgyalásra kiadták az egyházmegyéknek, illetőleg a kerületi jogügyi bizottságnak. Az istentiszteletek egyöntetűségét célzó munkálat-hoz szükséges adatok gyűjtésére felkérték *Petrovics Somát*. Kimondták a pap-földek készpénzben való megváltásának tilalmasságát. Megválasztották a kerületi tanügyi bizottság elnökévé: *Mágócsy—Dietz Sándor* dr. egyetemi tanárt és *Csepregi György* arad-békési esperest; kiegészítették a jogügyi bizottságot *Haitsy Györggyel*; a nagyobb gyülekezeteket felhívják templomalapok létesítésére; az esperességi segéd-lelkészi állások szervezésére a költségvetésbe ezidén 5000 K-t állítottak be; 600 K-ról 800 K-ra emelték fel a Luther-társaság évi segélyét; 3000 K-t adtak a torzsaik konfirmandus-otthonra; fenntartandónak mondták ki a supplicatio intézményét, egyes, — sajnos — folyton szaporodó sérelmi-eseteket felterjesztettek a miniszteriumhoz, megválasztották kerületi törvényszéki bírónak *Bakay Péter* nagyócsai lelkész-alesperest, a nyugdíjintézeti bizottságba pedig dr. *Zsigmondy Jenőt* és *Kaczián Jánost*. Végül az elnöklő kerületi felügyelő intézett összetartásra és lelkiismeretes munkára buzdító szöveget a közgyűlés tagjaihoz, elnöktársa, *Scholtz Gusztáv* püspök pedig lelkes szavakban fejezi ki a kerület háláját példás erényekben tündöklő felügyelője iránt s ezzel a közgyűlés véget ért.

S Z E M L E.

— Az ev. ref. országos lelkészegyesület f. h. 18-án, Budapesten dr. Baltház Dezső hajduböszörményi lelkész esperes elnöklete alatt, mintegy 500 résztvevő lelkész jelenlétében megalakult. Impozáns erővel, feltartóztatlan erélyességgel és következetességgel adott kifejezést a jelenkori magyarországi

protestantizmus jogállását sértő jelenségek felett való méltó elkeseredésének és nagyszabású eszmék felszínrevetésével jelölte meg a kibontakozás útjait. Minden kertelés nélkül, a tőle jogosan várt őszinteséggel és nyíltsággal mutatott reá a protestantizmus hasonlíthatatlan szolgálataira a magyar haza, közművelődés, alkotmány fenntartásában — s ezzel szemben arra a szégyenteljes mellőző, bántó, sértő elbánásra, amelyben a protestantizmus uralkodók, kormányok, országgyűlések és a hatalom egyéb birtokosai részéről következetesen részösítettett. Kijelentette nyíltan, hogy ez a szervezkedés távolról sem irányul a hivatalos egyház, vagy ezen belül ennek ú. n. világi eleme ellen. De épen azért, mert ezt tenni a hivatalos egyháznak kizárólag jogi alapon történt szervezethez és közigazgatási jellegénél fogva módjában nincs: elérkezettnek látja az időt eféle egyháztársadalmi jellegű szervezkedés útján adni irányt a protestantizmus immár többé elodázhatatlan renaissance-ának. Behatóan foglalkozott a belmissziói és sajtó-kérdésekkel, a lelkészeknek ellátásához, egyháztársadalmi állásához stb. fűződő jogos igényeivel, az 1848: XX. t.-c. valóságos és nemcsak színleges végrehajtása tárgyában szükséges nagy jelentőségű kezdeményező lépésekkel stb. Velős, magvas, tömör tevékenység, kiválóan jelentős siker jellemezték a szervezkedés munkaprogramja eredményét. A szekularizáció kérdése is szóba került s nagy hullámokat vert a többé-kevésbé klerikális zsoldban álló napisajtóban. Püspökök, miniszter és újságírók elektromossággal telített reflexiói röpködtek a sajtó légkörében, míg végre kiderült, hogy a kongresszus nem akar többet, mint a mi az élő törvény erejénél fogva előbb-utóbb kell, hogy bekövetkezzék: szekularizálni a róm. kath. és egyéb kath. egyházak ama javait, amelyek állami célok teljesítésére adattak, de ilyenekre többé nem fordítatnak, s aztán jöjjön az összes törvényesen bevett vállásfelekezetek egyenlő arányú kielégítése és jöjjön, ha jönni akar és tud: a katolikus autonomia.

A fényes siker, amely az országos ev. ref. lelkészegyesület megalakítását kísérte, azonban ne kápráztassa el ez egyesületet. Kitartó, alaposan szervezett, igazán evangéliumi egyházas munkásság fogja csak megérlelni a vágyott gyümölcsöket. *A mennyiben biztos, hivatalos forrásból eredő tudomásunk van arról — és erre kiváló súlyt helyezünk — hogy ezen kongresszus szervezése csak bevezető lépés volt az egész hazai, úgy lelkészi, mint világi, úgy ev. ref., mint ág. h. ev. elemekből szervezendő országos protestáns kongresszus megalakításának, aminek szükségességét mi e lapokon oly sokszor hangoztattuk: szívünk mélyéből üdvözljük a megalakult országos ev. ref. lelkészegyesületet és áldást, szerencsét kívánunk kifejtendő további tevékenységére.* (G. H.)

B E L É L E T.

Az egyetemes nyugdíjintézet újjaszervezéséről szóló javaslatot Gyürky Pál ügyvivő lapunk számára nyomtatásban beküldötte. Örömmel közöljük t. olvasóinkkal, hogy az ennek lényegét képező szakaszok szerint a lelkészi nyugdíj átalányösszege kivétel nélkül minden lelkészre nézve évi 2400 K-ában, az

özvegyeké évi 800 K-ában, a gyermekeké évi 140 K-ában, illetve a teljes árváké 210 K-ában van tervezve. Természetesen vannak szigorító átmeneti intézkedések, amelyekről legközelebb.

A némethidegkuti gyülekezetnek szeptember hó 15-én, lélekemelő ünnepélyben volt része. Ekkor iktattatott hivatalába, egyhangúlag választott gyülekezeti felügyelője Máyer Károly, szentgotthárdi kir. aljárásbíró. Az ünnepély, a melyen valláskülönbség nélkül résztvett nemcsak a helybeli, de számos vidéki közönség is, a délelőtti isteni tisztelet keretében folyt le. Prédikáció végeztével oltár elé lépett az esperesi megbízott Tomka Károly, ókörtvélyesi lelkész, s gondolatokban gazdag, kitünő szónoklattal előadott beszédben ecsetelte azt a fontos hivatást, mely az egyházi felügyelőkre vár (ők a mi anyaszentegyházunk Sionának világi órállói), majd felszólította az új felügyelőt az eskü letételére. Eskü után az esperesi kiküldött az egyházmegye, a helybeli lelkész, Szabó István, pedig a némethidegkuti ev. gyülekezet nevében üdvözölte az új felügyelőt, mire ez utóbbi meghatottan válaszolt, őszinte köszönetét fejezve ki a személyébe helyezett bizalomért, a meleg üdvözlő szavakért, egyszersmind ígérve, hogy tehetségéhez képest, mindenkor szívvel-lelékkel törekszik megoldani, Isten segítségével, azokat a feladatokat, a melyekkel az új munkamezőn találkozik. Itt felhangzott a gyülekezet buzgó kántor-tanítójának, Fleck Józsefnek, vezetése mellett a gyülekezeti dalárda négy szólamu éneke (103. zsoltár), mely sokak szeméből könnyeket csalt elő. Az esperesi megbízott buzgó imája, a melyben a Mindenható áldását kérte az új felügyelőre, annak munkásságára s az egész keresztényen anyaszentegyházra, zárta be a maradandó emlékü szép ünnepélyt.

Egy lelkész gyűjtő-körúton. Dzurányi Dezső, palonczai (Sárosm.) lelkész, kisdud gyülekezetének dűledező temploma javára, gyűjtő-körútra indult egyházunk nagyobb gyülekezeteibe. Ajánljuk őt és az általa képviselt nemes ügyet hittestvéreink szíves figyelmébe. A kicsiny nyáj „az egymás terhét hordozzátok“ Krisztusi törvény megvalósításába helyezi minden reményét. Hisszük, hogy nem fog csalatkozni.

Gyászhir. Vettük és kegyeletes részvétellel adjuk közzé a következő gyászjelentést: „A rozsnyói ág. hitv. ev. főgymnasium iskolatanácsa és tanári kara szomorú szívvel tudatja, hogy *Scheffer Gusztáv*, iskolatanácsos, nyug. főgymnasiumi tanár, folyó évi szeptember hó 25-én életének nyolcvanötödik évében hosszabb betegség után meghalt. Temetése folyó hó 27-én délután 4 órakor lesz a gyászoló házból. A boldogult negyvennyolc évig szolgálta híven és odaadással evang. főgymnasiumunkat. Rozsnyó, 1907. évi szeptember hó 26-án. Áldott legyen emlékezte!

Gyászrovat. Lapunk zártakor vesszük a megrendítő hirt, hogy *Dr. Raffay Ferencz*, az eperjesi

kollégium ez évi igazgatója, a jogakadémia ny. r. tanára, ki még egy héttel ezelőtt résztvett a kerületi közgyűlés tanácskozásain, rövid betegség után, élte virágkorában, alkotóképessége tetőpontján, váratlanul elhunyt. Az evang. egyháznak ez országszerte előnyösen ismert tudós férfiú hirtelen elhalálózása súlyos veszteség, a mely az ősi eperjesi kollégium tanári karát, ifjuságát, és az elhunyt forrón szeretett családját egyaránt mély gyászba dönti. Legyen a távozó emléke áldott, — a veszteseknek pedig adjon vigaszt és enyhét a könyörület Ura, Istene!

Templom szentelés. A pazdicsi egyház díszesen renovált templomát f. hó 6-án avatja fel Zelenka Pál püspök megbízásából Materny Lajos tiszavidéki főesperes.

A nagybányai templom építésére adakoztak (III. közlemény): Zólyomi ev. egyház 2 K, gróf Festetich Tasziló 5 K, sajóecsegi ref. egyház 2 K, ref. egyház Dés 4 K, ref. egyház Mezösas 2 K, Kanczer-féle ólom és ón részv. társaság 10 K, ref. egyház Karczag 10 K, soproni főgimnázium tanárkara 10 K, Kerekes János 3 K, gazdák tiszti szövetkezete 20 K, b. Prónay Dezső 40 K, szatmári ref. felsőbb leányiskola és tanítónőképző tanárkara 10 K, fogarasi ref. egyház 2 K, kovásznai takarékpénztár 10 K, hódmezővásárhelyi ref. egyház 10 K, lácza ref. egyház 2 K, tiszasasi ref. egyház 1 K, sárospataki takarékpénztár 2 K, evang. egyház Nemes-Pátró 2 K, szegedi evang. egyház 2 K, hajdunánási ref. egyház 5 K, állami gépgyár alkalmazottai Budapest 2 K, ujszentannai népbank 5 K. A kegyes adakozóknak hálás köszönetet mond: a nagybányai ág. h. ev. egyház. Szabó Adolf felügyelő, Révész János lelkész.

PÁLYÁZATOK.

Csanádcsongrádi ág. hitv. ev. egyházmegyéhez tartozó *Alberti* egyházközség megüresedett

lelkészi állására

ezenel pályázat hirdettetik.

Az egyházközség istentiszteleti nyelve: tót.

A lelkészi hivány díjtételei: 80 azaz nyolcvan köből jó kétszer buza tisztázva, 20 köből árpa, 84 korona készpénz. Hat öl fa. Minden házzal bíró lakostól egy kocsi-derék fűtő, a zsellértől 18 krajczár.

Stólák: kereszteléstől hozott offertorium. Avatástól egy kenyér, egy tyúk. Énekszós halottól 18 krajczár. Halotti prédikációért egy forint. Esketés-től egy forint. Anyakönyvi kivonat egy forint. Családi értesítő 2 forint.

Három ünnepi offertorium: karácsony, húsvét, pünkösd első napján. Az urvacsorai offertorium $\frac{2}{3}$ része a lelkészé.

E javadalmat 466 kor. állami kongrua egészíti ki 1600 koronára. Azon esetre, hogyha a kincstári uradalom parochiális földet adna, a lelkészt fogja illetni, 1883 óta 10 kat. hold. földet méretett ki, személyhez kötött a magas kir. kincstár a lelkész részére ingyenes haszonélvezetül. Az egyházközség nem garantálhatja.

Jelentkezőknek a bányai egyházterület 1906. évi jzökönyvének 47 pontja alatt módosított lelkészválasztási szabályrendeletben, annak 15 pontjában előírt okmányokat kell kérvényeikhez csatolniok s alólirotthoz október hó 26-ig beküldendők.

Szentes, 1907. szeptember 30.

Petrovics Soma
csanádcsongrédi esperes.

A soproni ág. hitv. evang. egyházmegyébe kebeleztet petőfalva-borbolyai német nyelvű egyházban a

rendes lelkészi állás

megüresedett, melyre ezennel pályázat nyittatik.

Ezon állással a következő javadalmazás van összekötve: 1. Lakáson és kerten kívül 1200 kor. készpénz negyedévi részletekben. 2. 28 $\frac{1}{2}$ m. kemény tüzelőfa házhozhordással és fölvtáttással. 3. 7 kat.

hold 193 □-öi ingatlanok tehermentes haszonélvezete. 4. A szokásos palástdíj. 5. Fuvardíj és egy szántóföld megváltása címén 76 korona.

A kellően felszerelt kérvények f. évi október hó 31-ig alulírott esperesi hivatalhoz küldendők.

Sopron, 1907. szeptember 30.

Brunner János
esperes.

Az 1902. évi verseci ipar és gazdasági kiállításon és az 1901. évi makói ipar és gazdasági kiállításon a nagy díszoklevéllel kitüntetve

Wegenstein Lipót és fia
Első délmagyarországi
orgona-építő műintézet
(villamos üzemre berendezve)
TEMESVÁROTT
Szállít kiténő legújabb rendszer szerint készített
pneumatikus orgonákat
bármily nagyságban a legolcsóbb árak mellett.

Javitások, átalakítások és hangolások átvételnek olcsón és kiténő szakértelemmel eszközöltetnek. Bővebb felvilágosítással és költségvetéssel szívesen szolgálok. 26-26

Az 1896. évi kiállításon a nagy millenniumi éremmel kitüntetve.

Alapítva 1873.

KÓKAI LAJOS

Telefon 74-94.

protestáns irányú könyvkereskedése

✠ BUDAPEST, IV. Károly-utca I. ✠

Kaphatók könyvkereskedésomban az alább felsorolt saját kiadványaimon kívül az összes megjelent tankönyvek, a legelőnyösebb feltételek mellett. Iskoláknak utólagos fizetésre szívesen szállítok. Minden raktáron van! A rendeléseket tehát azonnal elintézhetem.

— **Tessék részletes tankönyvjegyzékemet kérni!** —

Adorján D. Dr. Luther Márton Kis Kátéja. Ára
köte . . . . . Kor. — 20

Banós A. Keresztyén hittan és erkölestan. Prot. középiskolák VIII. osztálya és tanítóképző intézetek utolsó évfolyama számára. 2-ik kiadás. Ára . . . . . Kor. 1-50

Batizfalvy J. Keresztyén erkölestan a középisk. fels. oszt. számára. Ára . . . . . Kor. 1-40
— Keresztyén hittan a gimn. fels. o. sz. 2 kiad. Ára . . . . . Kor. 1-40
— Bibliasmeretetés középisk. felsőbb oszt. sz. Ára . . . . . Kor. 1-60

Berezky S. Keresztyén hittan és erkölestan. Középiskolák, polgári és felsőbb leányiskolák számára. 4. javított kiadás. 1906. Ára köte . . . . . Kor. 1—
— A keresztyén egyház rövid története elemi iskolák felső, polgári és középiskolák alsó osztályai számára. 1906. köte. Ára . . . . . Kor. — 80
— Bibliasmeretetés, bibliai történetekkel, Palesztina földrajzával és térképével. Köte. Ára . . . . . Kor. 1-20
— A keresztyén egyház története. Ev. középisk. felső osztályai számára. Ára . . . . . Koé. 2-50
— A magyar prot. egyh. története. Középisk. felső osztályai számára. Ára . . . . . Kor. 2—

Györy V. Dr. Luther Márton Kis Kátéja. Ágostai hitv. ev. népiskolák számára. 6 kiadás. Ára köte . . . . . Kor. — 50

Kaczián János. Dr. Luther M. Kis Kátéjának magyarázata Kis János nyomán. Ára köte . . . . . Kor. — 60
— Bibliai történetek népisk. számára. Sok képpel. 1906. Ára köte . . . . . Kor. — 70

Klaar F. Dr. Luther Márton Kis Kátéja. Népiskolák, polgári és középiskolák I. és II. osztálya számára. 2. kiadás. Ára köte . . . . . Kor. — 60
— Ugyanaz. Szövegkiadás . . . . . Kor. — 20
— A keresztyén anyaszentegyház rövid tört. Ev. népisk. felső, középisk. alsó oszt. szám. 1903. 90 l. Ára . . . . . Kor. — 60

Pálffy J. A keresztyén anyaszentegyház története. Középiskolák számára. 7. kiadás. Ára . . . . . Kor. 2—

Raffay Sándor. Ev. Konfirmandusok Kátéja. III. ik kiadás. Ára köte . . . . . Kor. — 40
— Az ev. népisk. vallásnevelés módszertana. Ára . . . . . Kor. — 60

Schmidt Károly Jenő. Keresztyén vallásnevelés. Tanítóképzőintézetek, közép., keresk. és felső leányisk. ág. hitv. ev. tanulói számára. 1897. 68 lap. Ára . . . . . Kor. 1—

Zsilinszky Mihály. Ker. hit- és erkölestan. III. kiadást sajtó alá rendezte Berezky Sándor. 1902. Ára . . . . . Kor. 1-50